

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректорка

з науково-педагогічної роботи

та освітньої діяльності

/ Тетяна ФЕДІРЧИК/

_____ 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

Філософія

обов'язкова – цикл загальної підготовки

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
(назва програми)

Спеціальність 071 Облік і оподаткування
(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний факультет
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців
за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____ українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Філософія** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 5 від 29 травня 2023 року.

Розробники: **Бродецький Олександр Євгенович**, доктор філософських наук,
доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОПП і схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету

(підпис)

Роман ГРЕШКО

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Завідувачка кафедри філософії та культурології

(підпис)

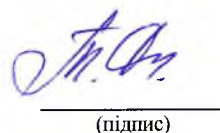
Ольга РУПТАШ

Схвалено

Науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Голова науково-методичної ради

(підпис)

Тетяна ФЕДІРЧИК
(прізвище та ініціали)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 – Управління і адміністрування (шифр і назва)	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)	
Модулів – 3	Спеціальність 071 – Облік і оподаткування	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр 2-й
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		30 год. (денна ф.) 8 год. (заочна ф.)
		Практичні, семінарські
		30 год. 8 год. (заочна ф.)
		Самостійна робота
		60 год. (денна ф.) 104 (заочна ф.)
		Вид контролю: 2-й семестр – іспит
Викладач дисципліни доктор філософських наук, доцент Олександр Євгенович Бродецький		

1.Анотація та мета навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 071 – «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування».

Дисципліна комплексно презентує основи філософії як теоретичного світогляду та сфери духовно-інтелектуальної культури людства. Студентам надається система знань щодо ключових проблем вчення про буття, теорії пізнання, теорії цінностей та праксеології, основних підходів до їх осмислення. Значну увагу приділено базовим засадам і варіаціям самовизначення людини щодо Істини, Блага, Краси, Священного, а також соціальним і комунікативним контекстам такого самовизначення. Персоналії світової філософської думки представляються через зв'язок їхньої індивідуальності та долі з генезисом їхніх ідейно-світоглядних позицій. А самі ці позиції розкриваються з акцентом на їхній життєвій значущості, дієвості, людинотворчому й культуротворчому ефектах. Теоретико-пізнавальний (епістемний) і життєво-ціннісний, духовно-практичний (софійний) вектори філософського мислення висвітлюються в балансі. Курс

зорієнтований на розвиток загальної світоглядно-мисленнєвої культури студентів; націлений на формування в них смислотворчої ґрунтовності, евристичності та здорової критичності і в професійній діяльності, і в житті.

Мета навчальної дисципліни: надати студентам систематизовані знання в галузі філософії, мисленнєві та практично-ціннісні навички постановки й інтерпретації світоглядно-смисложиттєвих питань в їхньому онтологічному, гносеологічному, аксіологічному та праксеологічному вимірах; зорієнтувати на ефективне використання філософського інструментарію для особистісного й професійного саморозвитку, гармонізації спілкування, витончення креативних підходів до діяльності та соціальної взаємодії.

2.Результати навчання

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких результатів навчання, передбачених Стандартом вищої освіти та освітньо-професійною програмою:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК07. Здатність бути критичним та самокритичним.

Програмні результати:

ПР15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

У застосуванні до цієї дисципліни відповідні компетентності та програмні результати конкретизуються у тому, що на основі її вивчення **студентам належить:**

знати джерела генези та форми функціонування в культурі філософії як теоретичного світогляду і методологічної платформи пізнання й творчості; зміст основних онтологічних, гносеологічних, аксіологічних понять, категорій, принципів, концепцій та індивідуальних творчих здобутків провідних філософів людства;

розуміти логічні зв'язки ідей світової філософії з відповідними історичними та соціокультурними умовами; взаємну кореляцію філософських учень про буття, пізнання, цінності, соціум; їхню ідейну дієвість в межах культури та суспільного буття; роль базових філософських знань для оптимізації евристично-творчої самореалізації у професії та комунікації.

вміти застосовувати методологічний і практично-ціннісний досвід філософії для осмисленого аналізу (і конструктивної критики) різних світоглядних позицій, що побутують у соціумі, а також для розбудови власного світогляду й поглиблення власних пізнавальних та культуротворчих навичок; діяльно збалансовувати важелі логічної культури і гуманістичні настанови ціннісної свідомості (моральної, естетичної, релігійної тощо).

Засади «політики» курсу:

- Студентоцентричність;
- Діалогічність та комунікативна відкритість;
- Широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу індивідуальних навчально-дослідних завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи);
- Пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умови належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів);
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; увага не лише до «букви» додержання навчального графіку, а передусім – до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.
- Баланс софійних й епістемних векторів висвітлення змісту курсу філософії.
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; першорядна увага не до «букви» додержання навчального графіку, а до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.
- Баланс софійних (життєво-ціннісних) і когнітивних (теоретичних) векторів пізнання філософії.

3.Опис навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни: «Філософія»

3.1.Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна Заочна	1	2	4	120	2	30 (д.ф.); 8 (з.ф.)	8 (з.ф.)	30 (д.ф.)		60 (д.ф.); 104 (з.ф.)		Іспит

3.2.Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	сем.	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1												
	Філософія як феномен духовно-інтелектуальної культури людства												
Тема 1. Філософія як любов до мудрості і теоретичний світогляд: суть, коло проблем, розділи, функції	15	4	4			8	15	1	1				14
Тема 2. Фундаментальні категорії філософської свідомості, їхній зміст та смислові резонанси	15	2	2			6	15		1				14
Тема 3. Теоретичний світогляд у трансформаціях культурних епох: поняття, ідеї, підходи, особистості	15	4	4			8	15	2					14
Тема 4. Свідомість і пізнавальне ставлення людини до світу. Горизонти істини. Феномен науки та її функції.	15	4	4			8	15	1	2				14
Разом за ЗМ 1	60	14	14			30	60	4	4				56
	Змістовий модуль 2												
	Самовизначення людини у світі: аксіологічні та соціально-культурні виміри												
Тема 5. Свобода і типи ціннісного ставлення людини до світу. Моральне самоусвідомлення та вибір між добром і злом	15	4	4			8	15	1	1				14

Тема 6. Сакральні обрії цінностей. Життєві джерела релігійного досвіду та його ціннісні варіації	15	4	4			6	15	2				14
Тема 7. Естетичні засади взаємин «Людина – Світ». Смыслжиттєвий потенціал художньої творчості	15	4	4			8	15		2			12
Тема 8. Сучасні соціум, культура та особистість. Чинники імунітету проти знеособлення й соціальних маніпуляцій	15	4	4			8	15	1	1			14
Разом за ЗМ 2	60	16	16			30	60	4	4			54
Загалом годин	120	30	30			60	120	8	8			104

Змістовий модуль 1
Філософія як феномен духовно-інтелектуальної культури людства

Тема 1
**Філософія як любов до мудрості і теоретичний світогляд:
суть, коло проблем, розділи, функції**

1. Етимологія терміна «філософія». Передумови виникнення філософії в історії та культурі.
2. Коло основних проблем філософії та специфіка її ключових розділів (онтології, гносеології, аксіології, праксеології).
3. Функції філософії. Життєво-особистісне призначення філософії. Значущість вивчення філософії для професіоналів в галузі знань, з якої спеціалізуються студенти.

Тема 2
**Фундаментальні категорії філософської свідомості,
їхній зміст та смислові резонанси**

1. Категорії «буття» / «небуття» і їхній зв'язок з поняттями «Абсолют», «Всесвіт», «Природа», «Субстанція»; «Життя», «Особистість», «Суспільство».
2. Категорії «доконечність» і «свобода»; «свобода» і «відповідальність», їхні онтологічні та антропологічні виміри.
3. Категорії «час» і «простір»: палітра інтерпретацій. Космологічні, соціальні, екзистенційні параметри.
4. Зміст та умовність категорій «матерія» і «дух».

Тема 3
**Теоретичний світогляд у трансформаціях культурних епох:
поняття, ідеї, підходи, особистості**

1. Природа як дух і дух як природа: східні траєкторії Смыслу.
2. Космос, Божественність, Творчість, Людина в культурно-смысловій динаміці «Античність – Середньовіччя – Ренесанс».
3. Розум у дзеркалі самосвідомості: між самозвеличенням і самокритикою (раціоналізм та його альтернативи в добу Модерну).
4. Новітні обриси любові до мудрості в маятниках смысловиттєвої інтроверсії / екстраверсії

Тема 4
**Свідомість і пізнавальне ставлення людини до світу.
Горизонти істини. Феномен науки та її функції**

1. Джерела та єство свідомості у векторах філософської тематизації.
2. Людинотворча та культуротворча дієвість свідомості і самосвідомості.
3. Істина як покликання і виклик: пізнання та його різновиди.
4. Чуттєво-досвідні й логіко-когнітивні структури та механізми пізнання.
5. Сутність та призначення науки. Єдність і варіативність наукового пізнання в модусах «природниче – соціальне – гуманітарне».
6. Інформаційно-технологічні метаморфози ідентичності пізнання та проблема їхніх меж.
7. Філософські методології як евристичний важіль пізнавальної динаміки.

Змістовий модуль 2
**Самовизначення людини у світі:
аксіологічні та соціально-культурні виміри**

Тема 5

**Свобода і типи ціннісного ставлення людини до світу.
Моральне самоусвідомлення та вибір між добром і злом**

1. Свобода як ідентифікатор людини та ядро її ціннісного самовизначення.
2. Моральні координати буття. Філософічність етики та етичність філософії.
3. Альтернативи моральної самосвідомості та їхні філософські моделі.
4. Критерії морально належного. Моральність та легальність. Життєво-ціннісні іпостасі псевдоморалі.
5. Філософські контексти феноменів спілкування, совісті, справедливості, любові.
6. Світоглядні корені альтернатив сучасної прикладної етики.

Тема 6

Сакральні обрії цінностей. Життєві джерела релігійного досвіду та його ціннісні варіації

1. Феномен сакрального та його антропологічна вкоріненість.
2. Джерела та комунікативно-ціннісна природа релігійності.
3. Ідея Божественного у світоглядному досвіді людини. Ціннісне підґрунтя теїзму, деїзму, пантеїзму, етикотеології, агностицизму, атеїзму.
4. Умови (й перешкоди) гуманістичної дієвості смисложиттєвих орієнтацій на сакральне.

Тема 7

**Естетичні засади взаємин «Людина – Світ».
Смисложиттєвий потенціал художньої творчості**

1. Феномен естетичного: його життєва та світоглядна органіка.
2. Ідеал Краси та його кореляція з ідеалами Істини і Блага. Калокагатія та її актуальні обрії.
3. Життєві основи піднесеного й нищого; трагічного та комічного.
4. Художні іпостасі смислотворчості. Мистецтво і наука: спільне та відмінне.
5. Талант та геніальність у світлі філософських тлумачень.

Тема 8

**Сучасні соціум, культура та особистість.
Чинники імунітету проти знеособлення й соціальних маніпуляцій**

1. Феномен соціальності і культури: класичні та новітні інтерпретації.
2. Соціум та особистість: діалектика взаємотворення.
3. Сучасні виклики та альтернативи культуротворчості.
4. Особистість і міжособистісність: імунітет від ризиків нівеляції.

3.3.Теми семінарських занять

№ №№	Назви тем та їхня структура	Кількість годин
11	Духовно-інтелектуальна ідентичність філософії - Природа філософської свідомості - Філософія й інші типи світогляду - Функції філософії та смисл покликання до філософії - Філософія в сучасному соціумі	4
22	Світ і людина в дзеркалі ключових категорій філософії - «Буття» / «Небуття» - «Відповідальність» / «Свобода» - «Необхідність» («закономірність») / «Випадковість» - «Природа» / «Дух» - «Простір» / «час»	2
33	Життєва значущість філософського пошуку в історії - Філософія Стародавнього світу і Середніх Віків - Теоретичний світогляд Нового Часу і Просвітництва - Післяпросвітницькі і сучасні типи філософування - Риси філософування в Україні.	4
44	Свідомість. Пізнання. Наука. - Підходи до осмислення феномена свідомості. Сутнісні риси свідомості - Знання. Пізнання. Істина: палітра філософської проблематизації - Природознавчі і людинознавчі контексти пізнання та їх синергія - Закони логіки і засади аргументації - Наука в історичному вимірі та в сучасних реаліях	4
55	Феномен свободи та її моральні координати. Чинники імунітету від псевдоморальності. - Людина як свобода. Акценти тлумачення свободи у філософії - Природа людської комунікації та її етико-ціннісні аспекти - Екзистенційні, соціальні, громадянсько-політичні грані свободи. Феномен уникнення свободи та його джерела - Свобода і моральне самовизначення людини. Добро і зло. Совість і відповідальність. Любов та обов'язок - Типи етичних підходів та їх синергія в сьогоденні - Основи етики наукової діяльності. Світоглядна значущість академічної доброчесності	4
66	Світоглядно-смыслотворчий ресурс естетичного - Природа естетичного і його філософська значущість - Смыслжиттєві обрії уявлень про прекрасне і потворне; піднесене й нище; трагічне і комічне - Феномен мистецтва та його життєве й культурне призначення - Естетичне в новітню добу: форми трансформації і їхній антропологічний контекст	4
77	Аксіологія сакрального - Концепти сакрального і Божественного у світоглядній свідомості: палітра підходів - Феномен релігії та релігійності: світоглядна сутність й історіософське розуміння - Раціональні та ірраціональні контексти віри. Феномен філософської віри - Пліуралізм світоглядів у сьогоденні і можливості їх гуманістичної синергії	4
88	Особистість у соціумі та культурі. Творче мислення й ефективна взаємодія в комунікації та праці - Життєвий світ людини. Феномен особистісності - Філософські підходи до пояснення суті особистості - Особистість у сучасних комунікативних виявах: проблема ціннісної оптики - Особистість і феномен критичного мислення. Ефективна взаємодія особистостей в умовах праці та громадянської активності	4

3.4. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

- Есе «Які обставини можуть збудити в особистості інтерес до філософування?» (обсяг: 3-4 сторінки).
- Порівняльна таблиця «Спільне та відмінне між філософією і іншими типами світогляду – міфологією і релігією».
- Дискусійне обговорення: «Що значить: вірити в розум, але при цьому не абсолютизувати його?» (план-проект та організація групової полеміки між студентами; форма проведення: аудиторно або відеозапис заходу; час – до 35 хв.).
- Есе «Що значить – усвідомлювати своє «завтра» (як це конститує специфіку людського життя на протигагу природному і тваринному) (обсяг: 4-5 сторінок).
- Письмова творча робота за афоризмами мислителів про час (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Письмова творча робота за афоризмами мислителів про буття й небуття (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Письмова творча робота за афоризмами мислителів про закономірність і випадковість (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Образ Сократа у світовій художній культурі (живопис, література, театр, кінематограф; порівняльна таблиця зі стислою характеристикою змісту творів).
- Образ Канта у світовій художній культурі (живопис, література, ігрові мистецтва; презентація з увиразненням змісту творів).
- Образ Ніцше в сучасній масовій культурі: суперечності висвітлення (есе; обсяг: 5-6 сторінок).
- Інсценізація студентами діалогу 4-х провідних світових філософів (за вибором) на тему «Що таке людина?» (форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Античності і видатний філософ сьогодення про сутність мудрості» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Середніх Віків і видатний філософ сьогодення про віру і розум» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Нового Часу і видатний філософ сьогодення про значення науки» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Проект інтерв'ю (питальник) із тим чи іншим видатним світовим філософом – нашим сучасником (який на цей час живе та працює; 15-20 питань).
- Осмисліть порівняння давніми греками філософії із садом і, відповідно, логіки із огорожею, фізики з деревами, а етики з плодами (у формі письмової творчої роботи, обсяг: 4-5 сторінок).
- На основі аналізу наукової статті з Вашого фаху (стаття – за вибором) проілюструйте специфіку використання в ній логічних методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, класифікації та ін. (у формі аналітичної таблиці).
- Есе за афоризмами мислителів і письменників про добро і зло; свободу і відповідальність; обов'язок і любові; совість (3-4 сторінки; афоризми додаються).
- План-проект та організація групової дискусії між студентами «Чи завжди життя «за нормами» є справді доброчесним? Що таке псевдомораль?» (форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 35 хв.).
- Підібрати з реального життя, творів художньої літератури чи кіно комунікативні ситуації або персонажів, які увиразнюють морально-ціннісні альтернативи: 1) розуму і почуттів; 2) щастя і обов'язку; 3) етичного ідеалу і ідеалу понадморального. У формі письмової творчої

роботи проаналізувати їх та зробити власну оцінку позитивних боків та обмеженостей кожної з альтернативних позицій (обсяг: до 8 сторінок).

- Есе за обраними афоризмами про релігію і віру (обсяг: 4-5 сторінок; афоризми додаються). Бажано обрати декілька афоризмів з альтернативним баченням і дати своє тлумачення цих позицій.
- У формі презентації змодельуйте тези диспуту освіченого віруючого і освіченого атеїста (з представленням аргументації як одного, так і другого).
- Обрати (на власний розсуд) три картини чи скульптури, в центрі яких сакральні теми, та проаналізувати їхній зміст (у формі есе (обсяг: 5-6 сторінок) або у формі презентації).
- Аналітична письмова робота: «Які прояви забобонності й фанатизму є в сучасному релігійному та загалом соціальному житті (Україна, світ), і як їм запобігати?» (обсяг: 6-8 сторінок)
- Есе за обраними афоризмами мислителів про прекрасне та геніальність (обсяг: 7-8 сторінок; афоризми додаються).
- Твір-роздум: «Як я розумію прояви піднесеного і нищого в житті. Мій досвід зустрічі з піднесеним» (обсяг: 5-6 сторінок).
- План-проект й організація групової дискусії між студентами: «Філософські резонанси трагічного і комічного» (форма проведення: аудиторно, або відеозапис заходу; час – до 35 хв.)
- Есе: «Чим може бути корисним філософське мислення для сучасного соціуму, зокрема, українського» (обсяг: 7-8 сторінок).
- Письмова творча робота: «У чому Захід (західна цивілізація) може бути прикладом для Сходу, а Схід (східна цивілізація) – для Заходу?» (обсяг: 5-6 сторінок).
- План-проект й організація групової дискусії між студентами: «До яких явищ у нашому суспільстві мало б бути більше толерантності, а які явища треба менше толерувати, ніж це є нині?» (форма проведення: аудиторно або відеозапис заходу; час – до 40 хв.)
- Презентація: «Здобутки та суперечності українського філософського перекладу (з висвітленням виданих в роки незалежності перекладів творів сучасної світової філософії)».

3.5. Принципи організації та зміст завдань для самостійної роботи

1. Використання міждисциплінарних зв'язків з уже вивченими курсами та гуманітарною базою, здобутою у загальноосвітній школі;
2. Робота з фрагментами першоджерел, зокрема, й англомовними;
3. Втілення результатів виконання роботи у різних формах ІНДЗ;
4. Діалогічність і ідейний взаємообмін (зокрема, позаурочний) студентів щодо змісту самостійної роботи; взаємне збагачення студентами знань одне одного через представлення домінант власних тематичних траєкторій
5. Зорієнтованість на співвіднесення філософських ідей із потребами фаху, який здобувають студенти.

Тематика самостійної роботи

1. Проаналізуйте спільне і відмінне у східних і західних підходах до осмислення феномена мудрості, її зв'язку з досвідом і розумом (3 год.)
2. Обміркуйте форми функціонування наукових форм осягнення світу в добу Середніх Віків (розвиток логіки, філологічного пізнання, математики, елементів природознавства, інтерпретації історії) (3 год.)
3. Здійсніть компаративний розгляд світоглядних домінант епікуреїзму, скептицизму, стоїцизму та неоплатонізму. Які методологічні й ціннісні резонанси здобули ці дискурси у світовій філософській культурі? (3 год.)
4. Порівняйте провідні смисложиттєві ідеї «Сповіді» Августина Аврелія та «Проб» Мішеля Монтеня (3 год.)
5. Концептуалізуйте спільне та відмінне у світоглядних і, зокрема, філософських тенденціях епохи Відродження і Нового Часу (3 год.)

6. Обміркуйте специфіку релігійної філософії. Розкрийте провідні варіації осмислення людини, соціуму, пізнання, комунікації в дискурсах західної та східної релігійної філософії XIX-XXI ст.? (3 год.)
7. Компаративно співвіднесіть онтологічні й людинознавчі ідеї С.Керкегора і Л.Феєрбаха (5 год.)
8. Аналітично співвіднесіть ключові світоглядні інтенції праць А. Бергсона «Творча еволюція» та П. Тейя де Шардена «Феномен людини» (3 год.)
9. Порівняйте смислові домінанти трактатів М. Гайдеггера «Буття і час» і Ж.-П. Сартра «Буття і ніщо» (3 год.)
10. Розкрийте світоглядні альтернативи позитивізму, філософії життя і неокантіанства та вплив цих трьох дискурсів на сучасну філософську культуру (3 год.)
11. Висвітліть у порівняльному ключі сучасний стан розвитку феноменологічного, герменевтичного та діалектичного дискурсів у філософії (3 год.)
12. Експлікуйте актуальні смисложиттєві й соціально-ціннісні аспекти діалогів Дайсаку Ікеди з провідними сучасними діячами культури й соціуму (3 год.)
13. Аналітично охарактеризуйте специфіку філософії науки, коло її проблем та методологічні варіації актуальних підходів (3 год.)
14. Обміркуйте особливості філософії мистецтва, її зв'язки зі світоглядними і мистецтвознавчими джерелами (3 год.)
15. Представте дисциплінарну ідентичність філософії релігії. Яким є коло її проблем та значущість в системі світоглядних знань? (3 год.)
16. Розкрийте особливості такої дисциплінарної галузі, як філософія культури. Висвітліть її провідні течії та методологічні домінанти (3 год.)
17. Проаналізуйте евристичний потенціал сучасної соціальної філософії і місце в ній осмислення глобальних проблем сьогодення (3 год.)
18. Здійсніть аналіз внеску у філософську культуру таких постатей української філософії: П.Юркевич, В.Вернадський, Д.Чижевський, С.Кримський, М.Попович (3 год.)
19. Висвітліть трансформації соціального функціонування світової філософської культури в умовах динамічного розвитку новітніх інформаційних технологій. Наведіть приклади представлення філософських ідей і персоналій у блогерському середовищі; форми популяризації філософського мислення через майстер-класи, вебінари, публічні діалогічно-дискусійні майданчики (4 год.)

Примітка. Форми контролю освоєння тем самостійної роботи: перевірка модульних контрольних робіт; ІНДЗ, з якими пов'язані теми самостійної роботи; опитування і тестування під час поточного й підсумкового контролю.

Для заочної форми навчання -

4.Методи навчання

Навчальні заняття спитаються на використання як традиційних, так й інтерактивних методів навчання, зокрема: МН 2 – проблемна лекція; МН 4 – семінар-дискусія; МН 5 – семінар-діалог; МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань; МН 7 – аналіз і розв’язання ситуативних професійних завдань (мисленнєвих експериментів); МН 8 – робота з тестами; МН 9 – робота в групах; МН 11 – інтелектуальні ігри та вікторини; МН 12 – дистанційне навчання з використанням онлайн-платформ.

5.Система контролю та оцінювання

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання є визначення рівня повноти усної чи письмової відповіді; перевірка чи організація захисту творчих чи контрольних письмових робіт (есе, аналітичних повідомлень, рефератів, порівняльних таблиць тощо); презентацій; тестових завдань; оцінка підготовлених дискусійних бесід, креативної роботи в групах, ефективності участі у вікторинах та інтелектуальних іграх тощо.

Форми поточного та підсумкового контролю.

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента (тестування, есе, реферат, творча робота, дискусійна бесіда тощо)

Поточний контроль: 60%; підсумковий контроль (іспит): 40%.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Іспит (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1 (максимальна кількість балів за темами)				Змістовий модуль № 2 (максимальна кількість балів за темами)					
T1 7	T2 8	T3 8	T4 7	T5 8	T6 7	T7 7	T8 8		
30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання (ІНДЗ) – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 4); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. - Модульна к/р дозволяє отримати максимально 10 балів. - У разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.				30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання (ІНДЗ) – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 4); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. - Модульна к/р дозволяє отримати максимально 10 балів. - У разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.				40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	задовільно
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка «А» (90-100 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають належний базис знань з філософії та відповідні мисленнєві навички, що спираються на сформований світогляд і широку гуманітарну ерудицію;
- ✓ мають критичне й водночас конструктивне, чітко структуроване мислення;
- ✓ вільно оперують знаннями щодо основних етапів і тенденцій розвитку філософії; компетентно орієнтуються в базових першоджерелах і пропонованих у межах курсу наукових розвідках; глибоко усвідомлюють зміст та життєво-соціокультурні основи провідних філософських ідей, концепцій, теорій, парадигм;
- ✓ на високому аналітичному рівні здатні пояснювати взаємозв'язок життєвого шляху ключових світових філософів, співвідношення соціокультурних обставин їхнього формування із генезисом їхніх учень;
- ✓ вміють диференціювати онтологічні, гносеологічні, аксіологічні та праксеологічні контексти філософії, а водночас здійснювати їхній синтез та порівнювати здобутки різних течій та окремих персоналій;
- ✓ здатні синтезувати та застосовувати потенціал ідей та підходів філософії для аналізу актуальних тенденцій розвитку соціуму, культури, науки, морального, естетичного, релігійного самовизначення людини.
- ✓ усвідомлюють і можуть пояснити контекст взаємодії своєї майбутньої професійної діяльності з компетенціями, що даються курсом філософії.

Оцінки «В» (80-89 балів) та «С» (70-79 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають і виявляють розвинуті духовно-творчі інтереси; загалом добру й збалансовану ерудицію;
- ✓ знають основну першоджерельну та навчальну літературу з курсу; вміють презентувати ключові ідеї відповідних праць;
- ✓ можуть розкрити (хоч і часом репродуктивно) зміст провідних течій та ідейних рухів у межах світової філософії;
- ✓ орієнтуються у специфіці онтологічних, гносеологічних, аксіологічних тематичних блоків філософії; загалом знають зміст відповідних концептів та категорій, хоч часом розуміють їх дещо редуковано або надто лінійно.
- ✓ обізнані із внеском у філософську культуру провідних мислителів різних епох;
- ✓ розуміють, як застосовуються філософські знання й мисленнєві навички до аналізу соціокультурних і пізнавальних процесів; сфери цінностей (проте пояснюють ці механізми дещо абстрактно);
- ✓ демонструють усвідомлення зв'язку своїх безпосередніх фахових компетенцій із філософськими знаннями.

Розмежування рівнів «В» і «С» залежить від міри глибини та аналітичності орієнтації студентів щодо окреслених маркерів.

Оцінки «D» (60-69) та «E» (50-59) виставляються студентам, які

- ✓ мають несистемні уявлення про коло та зміст ключових проблем та концепцій філософії;
- ✓ на пересічному рівні оволоділи поняттями, категоріями, підходами, розробленими у межах світової філософської культури та її онтологічних, гносеологічних, аксіологічних аспектів;
- ✓ мають не завжди точні та чіткі уявлення про вчення найвідоміших світових філософів;
- ✓ орієнтуються в базовій літературі з курсу, хоча не завжди здатні коректно витлумачити зміст тих чи інших ідей, принципів, учень тощо.

Розмежування рівнів «D» і «E» залежить від вищої чи нижчої міри освоєння студентами цих параметрів.

Оцінки «F» і «Fx» ставляться, якщо студенти

- ✓ не виявили знань програмного матеріалу або засвідчили ці знання на досить невисокому, хаотичному рівні;
- ✓ не розуміють суті більшості питань, які вивчаються в курсі, або мають щодо них лише буденні, неаргументовані уявлення;
- ✓ не обізнані з відомостями про ідеї навіть ключових представників світової філософії;
- ✓ демонструють елементарне нерозуміння пунктів взаємозв'язку філософських знань зі своєю спеціальністю;
- ✓ *Розмежування рівнів «F» і «Fx» визначається масштабом окреслених прогалів у знаннях.*

Зразки тестових завдань для поточного контролю

Комплекс тестових завдань №1

1.Оберіть адекватне визначення поняття «мудрість» і стисло зазначте, чому інші варіанти є неприйнятними:

- Здатність на основі розвинутого інтелекту та досвіду ефективно досягати поставлених цілей у різних сферах діяльності;
- Вміння в будь-якій ситуації побачити власну вигоду й максимально використати всі засоби, що її примножують;
- Вміння духовно і практично відмежовувати справжні життєві цінності від позірних й на цій основі перебувати в моральній гармонії зі світом та іншими людьми;
- Широка ерудиція в галузі науки та культури.

[.....]

2.Співвіднесіть назви філософських наук (і наук, які свого часу виокремилися з філософії) зі словами, які лягли в їхню основу.

Метафізика (1); Етика (2); Логіка (3); Естетика (4); Математика (5); Психологія (6)

.....

дослідництво, вивчення (); почуття (); душа ();

оселя; характер; звичаї (); мислення, розум ();

перебування поза сферою природи ()

3. Як інакше називаються такі розділи філософії:

- 1) теорія пізнання - _____; 2) вчення про буття - _____;
3) теорія цінностей - _____; 4) вчення про діяльність - _____?

4.Як називається філософський метод, згідно з яким буття мислиться як повсякчасний рух (процес, розвиток), в основі якого – єдність і боротьба протилежностей, внутрішньо притаманних всім речам та явищам? Вписати відповідь.

[.....]

5.Яка (або які) з цих тез не відповідає (або не відповідають) дійсності?

- а) філософія є світоглядом;
- б) у структурі філософії виникли, зокрема такі науки, як логіка, етика, естетика;
- в) філософія розвинулася і в культурі Заходу, і в культурі Сходу;
- г) філософія цікавиться питаннями буття природи, але зовсім не цікавиться буттям суспільства;
- Г) не існує такої дисципліни, як філософія бізнесу;
- д) філософія у своїх дослідженнях принципово не використовує експериментів;

е) філософія чи філософія науки вивчається не лише студентами, а й, окремо, аспірантами (майбутніми науковцями) усіх спеціальностей ЧНУ;

є) Інститут філософії Національної академії наук України названо на честь видатного філософа Георга Гегеля;

ж) Нобелівська премія присуджується також і в окремій номінації – «з філософії».

6. Чи слушним є твердження, що рефлексивно-критична функція філософії може поширюватися і на аналіз міфології, і на аналіз релігії, і на аналіз політичної ідеології, і на аналіз наукового пізнання?

а) Так. Може поширюватися на всі ці сфери; б) Ні. Не може поширюватися на деякі з цих сфер (зазначити, на які)

7. Яке з цих понять не вважається безпосередньо філософською категорією?

а) природа; б) матерія; в) буття; г) дух; ґ) світ; д) навчальний процес; е) небуття;

є) свідомість; ж) цінності

8. Якому філософові, за найпоширенішою гіпотезою, завдячуємо впровадження у вжиток самого терміна «філософія»?

а) Фалесові; б) Епікурові; в) Абеярові;

г) Плотіну; ґ) іншому _____ (вписати ім'я)

9. Назвіть останнє, завершальне з 4-х питань, які, за І. Кантом, є основними питаннями філософії? Вписати відповідь.

[.....]

10. Яким є буквальний переклад слова «нірвана»? Якій релігійно-філософській системі притаманне це поняття? Другу частину відповіді вписати.

а) блаженство; б) досконалість; в) згасання; г) спасіння

[.....]

11. Зазначте той етап буддійського восьмеричного шляху, що спонукає особу, яка перебуває в моральному саморозвитку, не полишати ненастанної роботи над собою навіть тоді, коли вже досягнуто високого рівня саморозвитку, тобто бути в постійному тонусі самоперевершення?

а) праведні вчинки; б) праведне зусилля;

в) праведне самозосердження; г) праведні погляди

12. Представники якої давньогрецької духовно-інтелектуальної спілки вважали першоосновами буття світу числа і математичні закономірності, проголошуючи їх божественними, а гармонію всесвіту ототожнювали з музикою? Вписати відповідь.

[.....]

13. Чому Сократ казав (з певною часткою гумору), що він продовжує професію своєї матері)? Як називається відповідний метод Сократа? Коротко вписати пояснення.

[.....]

14. Безпосереднім учнем якого давньогрецького філософа був той, хто традиційно вважається першим послідовним мислителем-ідеалістом, оскільки стверджував, що духовне буття (світ ідей, ейдосів) первинне щодо матеріального?

а) Піфагора; б) Парменіда; в) Емпедокла; г) Аристотеля; ґ) Сократа; д) Піррона

15. «Я знаю, що я нічого не знаю» – крилата фраза, яку приписують філософові Аристотелю. Так? Якщо обираєте варіант «ні», то зазначте відповідного філософа.

а) так; б) ні [.....]

16. Як називав Сократ внутрішній духовний голос совісті в людині, який вона повинна відкривати в собі шляхом самопізнання, і який, з його точки зору, вкладений в душу Божеством?

а) логос; б) даймоній; в) етос; г) мімесис; ґ) екстасис

17. Назвіть три верстви так званої «ідеальної держави», модель якої обґрунтовував Платон. Вписати відповідь.

[.....]

18. Який давньогрецький філософ, визнаючи вічність душі, вважав, що основи пізнання та цінностей здобуваються людьми в процесі своєсвідного «пригадування» («анамнезису») душею тих досконалих істин, які вона мала змогу споглядати у духовному світі до втілення в конкретну тілесну іпостась? Вписати відповідь.

[.....]

19. Які три форми правління вважав морально адекватними Аристотель, і які інші три форми, на його думку, є їхнім спотворенням? Біля кожної правильної форми правління зазначити (через косу лінію) ту форму, що є її спотворенням.

[.....]

20. Як образно характеризували статус філософії стосовно релігії у Середні Віки, підкреслюючи думку про те, що філософія повинна бути підпорядкована інтересам релігії? Вписати відповідь.

[.....]

21. Який середньовічний філософ і богослов велику увагу приділяв внутрішньому світові віруючої людини, її переживанню часу? Підказка: він розробив модель лінійності часу та історії і написав, серед іншого, всесвітньовідомий твір «Сповідь».

а) Тертуліан; б) Еріугена; в) Томас Аквінський;

г) інший (вписати відповідь)

22.Зазначте, який філософ епохи Відродження не поділяв загального ренесансного пафосу надмірного звеличення можливостей людини і цікавився більше її душевними лабіринтами, ніж соціальною активністю. Його твір – «Проби» або, в іншому перекладі, «Досліди». Впишіть відповідь.

[.....]

23.Як образно характеризували статус філософії стосовно релігії в епоху Відродження, підкреслюючи рівноправність і спорідненість цих двох галузей? Таке визначення було протигагою середньовічному баченню їх співвідношення і вперше його застосував Марсіліо Фічіно.

а) сестра релігії; б) подруга релігії; в) партнерка релігії; г) заступниця релігії

24.Стисло поясніть, в чому суть кожного з цих 3-х методів пізнання, які виокремлював Ф. Бекон: 1) «шлях мурахи»; 2) «шлях павука»; 3) «шлях бджоли»? Підказка: ідеться про специфіку використання у пізнанні досвіду і розуму; фактів і міркувань. Вписати лаконічне пояснення.

[.....]

25.Перерахуйте 4 так звані «ідоли розуму» за Ф.Беконем. Вписати відповідь з коротким поясненням суті кожного «ідола».

[.....]

26.Назвіть три головні філософські твори І. Канта і зазначте, який з них присвячений етиці, який – теорії пізнання, а який – естетиці.

1) Етика: [.....]

2) Теорія пізнання: [.....]

3) Естетика: [.....]

27.Співвіднесіть кожного філософа із тим поняттям, концепцією, чи іншим творчим доробком, що безпосередньо належить йому, позначивши відповідними цифрами.

Сократ (1); Конфуцій (2); Діоген (3); Геракліт (4); Томас Аквінський (5); Енгельс (6); Декарт (7); Ніцше (8)

.....

Твір «По той бік добра і зла» (); маевтика (); максимальне наближення до природи й зневага до суспільних благ (); уподібнення Всесвіту до вічно палахкотливого і рухомого Вогню (); розробка системи «доказів» буття Бога (); діалектичний та історичний матеріалізм (); принцип «мислю, отже, існую» (); золоте правило моральності ()

28.«Воно» («Id»), «Я» («Ego»), «Понад-Я» («Super-Ego»). Ключові поняття якого вчення (теорії, методології) перераховані? Вписати відповідь.

[.....]

29.Для екзистенціалізму більш вагомим предметом філософського розгляду є... Оберіть адекватне.

а) закони природи; б) «закони» людського серця;

в) він приділяє і тому, й тому однакову дослідницьку увагу.

30.Співвіднесіть кожен епоху з домінантною саме для неї світоглядною особливістю, позначивши відповідними цифрами.

Античність (1); Середні Віки (2); Ренесанс (3); Новий Час і Просвітництво (4); Сьогодення (5)

.....

космоцентризм (1); людиноцентризм та естетизм (2); наукоцентризм і соціоцентризм (3); обережність щодо будь-яких «центризмів» та світоглядна множинність як принцип (4); теоцентризм (5)

Комплекс тестових завдань №2

1.Що означають поняття «емпіричне пізнання» і «раціональне пізнання»?

а) емпіричне – це те, яке збирає інформацію про конкретні явища і факти; а раціональне – те, яке здійснюється в процесі чіткого й узагальненого логічного мислення;

б) емпіричне – це те, яке стосується суспільства і влади в ньому, а раціональне – яке стосується природи;

в) емпіричне – це пізнання, яке спирається на релігійну віру, а раціональне – тільки на світську науку.

2.Яке з цих суджень є зразком дедукції, а яке – зразком індукції? Позначити, де саме дедукція, а де – індукція.

1) Відомо, що в усіх релігіях під час обрядів і ритуалів використовується та чи інша музика (чи інструментальна, чи вокальна, чи і та, і та). Отже, якщо ми побуваємо в Японії і відвідаємо релігійні церемонії та обряди національної релігії японців (синтоїзму), то неодмінно почуємо музику.

2) Я знайомий з 20 дорослими корінними чернівчанами, і переконався, що кожен з них може ідентифікувати за звучанням румунську мову. Отже, я вважаю, що всі дорослі корінні чернівчани можуть ідентифікувати за звучанням румунську мову.

3.Чи слушним є твердження, що до класичних принципів діалектики не належить принцип переходу кількісних змін у якісні, а лише принцип заперечення заперечення і принцип єдності і боротьби протилежностей?

а) твердження слушне; б) твердження не відповідає дійсності

4. Оцініть, чи слушним є це твердження? Діалектичний принцип заперечення заперечення означає, що при розвитку будь-якого явища кожен новий етап його розвитку, привносячи елементи, яких раніше не було, тим не менше, також і успадковує певні якості чи властивості, притаманні попереднім етапам.

а) Так, слушно; б) Ні, хибно

5. Співвіднесіть поняття «індукція» (1), «дедукція» (2), «аналогія» (3) із їхніми визначеннями.

рух думки від одиничного до загального, від фактів до формулювання загальних закономірностей (); пізнання певного явища за подібністю певних його особливостей до іншого явища (); рух думки від загального до одиничного, від тверджень про закономірності до виявлення їхніх рис в одиничних фактах ()

6. Чи слушним є твердження, що герменевтика – це філософський метод, який за основу всього бере принцип самоорганізації природних, соціальних, культурних та духовних явищ?

а) слушно; б) хибно

7. Яке з цих суджень відповідає дійсності?

а) Етика та естетика безпосередньо належать до аксіології, а логіка – до праксеології;

б) Й етика, й естетика, і логіка – це науки, що безпосередньо належать до аксіології;

в) Етика та естетика – це аксіологічні науки, а логіка – гносеологічна;

г) І етика, і логіка, і естетика безпосередньо належать до гносеології.

8. Зазначте, кому з філософів здебільшого приписують перше формулювання золотого правила моральності (зазначити ім'я в називному відмінку)?

а) Конфуцієві; б) Епікурові; в) Марку Аврелію; г) Плотіну; ґ) Боецієві.

9. Яку філософську науку часом образно називають «екологія людського спілкування»? Вписати відповідь.

[.....]

10. Чи відповідає дійсності думка, що золоте правило моральності також є і в тексті Біблії?

а) Так; б) Ні

11. Співвіднесіть терміни з їхнім визначенням, позначивши їх відповідними цифрами.

гедонізм (1); ригоризм (2); кінізм (3); евдемонізм (4); альтруїзм (5);

.....

етика суворої вірності обов'язку (); етика щастя (); етика беззастережної відданості інтересам інших людей ();

етика максимального наближення до природи (); етика задоволення ()

12. Як називається моральна альтернатива, перша з позицій якої надає пріоритетність праву особистості на повноцінну задоволеність її власних потреб та інтересів (навіть якщо для цього слід піддати перегляду певні моральні норми), а друга позиція – актуалізує повсякчасний моральний самоконтроль і самообмеження особистості заради суворої вірності моральним постулатам?

а) альтернатива розуму і почуттів; б) альтернативу щастя і обов'язку; в) альтернатива теоретичної і практичної етики; г) альтернатива морального ідеалу і ідеалу понадморального

13. Внутрішня здатність людини до морального самоконтролю, саморегулювання та самооцінки. В українській мові є два синонімічні слова для позначення цього поняття. Зазначте їх обидва (впишіть відповідь).

[.....]

14. Як називається цей моральний принцип: «Стався до іншої особи передусім як до мети, а не засобу й орієнтуйся на таку поведінку, яку ти сам міг би визнати взірцем загального закону». Хто його сформулював? Вписати відповідь.

[.....]

15. Співвіднесіть кожен термін з його значенням, позначивши їх однаковими цифрами.

Ціннісний релятивізм (1); Етос (2); Трансцендентне (3); Креаціонізм (4);

Сакральне (5); Емпатія (6); Рефлексія (7)

.....

притаманна певним релігіям концепція, що визнає реальність (природу, людину, суспільство) результатом

творчого акту Божества (); здатність до співпереживання, розуміння радощів і турбот інших людей ();

спрямованість свідомості, мислення на аналіз власного змісту; акти самосвідомості (); священне, відособлене від

всього іншого особливою духовною значущістю, що викликає благоговіння й пієтет (); сукупність переконань і

якостей людини чи спільноти, які визначають специфіку її поведінки, спілкування, ставлення до життєвих

пріоритетів (); концепція, яка проголошує відносність критеріїв добра, краси, істини (); потойбічне, недоступне

звичному досвідові ()

16. Чи слушним є твердження: «Пантеїзм – це таке уявлення про зв'язок Бога і світу, коли Бог визнається «першопочтовком» світового процесу, він встановлює закони світу, а відтак безпосередньо в його розвиток не втручається»?

а) твердження слушне; б) твердження не відповідає дійсності.

17. Чи слушна теза: «Поняття релігійної свідомості «одкровення» може стосуватися не лише священних текстів, а також і явищ природи, суспільства, внутрішнього світу людини»?

а) теза слушна; б) теза помилкова.

18. Зазначте, яке (чи які) твердження відповідають дійсності?

а) Жоден агностик не вірить у Бога;

- б) Існують агностики, які, заперечуючи можливість пізнати, чи існує Бог, все ж вірять у нього, підкреслюючи, що незнання компенсується прийняттям істини через віру;
 в) Існують агностики, які заперечуючи можливість пізнати, чи існує Бог, приймають на цій підставі рішення про недоцільність віри в нього;
 г) Кожен агностик заперечує існування єдиного Бога, але визнає багатобожжя;

19. Який мислитель у своєму осмисленні буття чи небуття Бога запропонував так зване «парі» (між віруючим і невіруючим)?

- а) Августин Аврелій; б) Блез Паскаль; в) Ж.-П. Сартр; г) М. Гайдеггер

20. Прагнення до якої цінності є визначальним для релігійного світогляду, своєрідним ядром мотивування релігійної віри?

- а) безсмертя; б) матеріальний добробут; в) всебічне пізнання природи і її законів;
 г) рівність усіх націй світу

21. Яким поняттям естетичної свідомості позначається процес очищення душі під впливом співчуття трагічним сюжетам, зображенням у мистецтві? Вписати відповідь.

[.....]

22. Що означає термін «калокагатія»?

- а) єдність світу; б) напрям у музиці; в) ідеал гармонійного поєднання в людині краси і доброчесності; г) нечутливість певних людей до естетичних цінностей.

23. Співвіднесіть кожну з цих категорій естетичної свідомості з її визначенням, позначивши визначення відповідними цифрами.

- прекрасне (1); піднесене (2); трагічне (3); комічне (4); естетичне (5)

.....
 глибинна суперечність між діяльним прагненням людей до щастя і фатальністю обставин, які перешкоджають цьому та завдають страждань і смутку (); чуттєво сприймана виразність явища (зі знаком «плюс» або «мінус») (); колосальна міра вияву прекрасного, яке через це не просто милує, а й вражає; і втішає, і бентежить одночасно (); виразність явища, в якій вбачають довершеність (); контраст між дійсністю та ідеалом, який викликає жваву емоційну реакцію доброзичливої або в'їдливої критичності щодо цієї невідповідності ()

24. Яких правил немає серед 5 рекомендацій М.МакКормака щодо порозуміння партнерів в умовах соціальної співпраці?

- а) розпізнавати «єго» свого партнера; б) запобігати керівним амбіціям партнера; в) остерігатися сторонніх думок в оцінці іншої людини; г) бути проникливим; г) вчитися спостерігати; д) тісно співпрацювати лише з тією людиною, з якою об'єднує спільний світогляд (наприклад, одна релігія) і культура; е) розподіляти сфери діяльності відповідно до компетентності кожного; є) створювати сприятливе враження про себе;

25. Співвіднесіть назви концепцій пояснення геніальності з їхніми визначеннями, позначивши визначення відповідними цифрами.

- містична (1); соціоцентрична (2); психоаналітична (3)

.....
 узалежнення геніальності від специфічного співвідношення в особі підсвідомих і свідомих елементів психіки (); вбачання першорядного впливу на розвиток геніальності суспільних факторів і обставин (); пояснення геніальності як дару надприродних сил ()

26. Якщо вважаєте, що серед перерахованих функцій є така, яка не притаманна мистецтву, то зазначте її.

- а) сугестивна; б) пізнавальна; в) гедоністична; г) прогностична; г) людинознавча;
 д) комунікативна; е) мистецтву притаманні всі перераховані функції (і ще деякі інші)

27-30. Спробуйте увійти в логіку цих афоризмів і продовжити або завершити:

- Е.Габард: «Хто не розуміє Вашого, вочевидь, не зрозуміє й ваших слів». Підказка: цей афоризм про невербальні аспекти порозуміння справді близьких людей.
- В.Гумбольдт: «Моральність народів залежить від поваги цих народів до» Підказка: Ідеться про повагу в гендерних стосунках.
- А.Франс: Мистецтву загрожують два страховиська: художник, який не є, і майстер який не є Підказка: Цей афоризм про те, що у справжньому мистецтві має бути баланс, рівновага обдарування і володіння технікою.
- Е.Фромм: «..... — це реакція всієї нашої особистості на її правильне існування чи на порушення в існуванні; оцінює те, як ми виконуємо належний нам обов'язок життя; є вістю в_нас, вістю про наш відносний успіх чи поразку в мистецтві жити.

Завдання для підсумкового контролю знань (іспиту)

1. Розкрийте передумови виникнення філософії в історії та культурі. Що означає «філософія народжується з подиву»?
2. Обміркуйте феномен мудрості, спільне і відмінне між поняттями «досвід», розум», «мудрість».
3. Висвітліть коло ключових проблем філософії, вічне та змінне у проблематиці філософії.
4. Розкрийте зміст поняття «світогляд». У чому специфіка світогляду, яка його структура та форми?
5. Дайте характеристику особливостей онтології як розділу філософії. Які філософські проблеми належать до онтологічних?
6. Дайте характеристику особливостей гносеології як розділу філософії. Які філософські проблеми належать до гносеологічних?
7. Висвітліть специфіку та проблемне поле аксіології як розділу філософії.
8. Поясніть, що собою являє праксеологія як розділ філософії?
9. Висвітліть функції філософії та обміркуйте її можливості в сучасних суспільстві та культурі.
10. Розкрийте зміст та смислові контексти категорій «буття» і «небуття». Співвіднесіть їх із поняттями «всесвіт», «природа», «соціум», «особистість».
11. Поясніть співвідношення таких філософських категорій, як «закономірність» і «випадковість», «часовість» і «вічність», «необхідність» і «свобода», «свобода» і «відповідальність».
12. Окресліть ключові тенденції розвитку філософської думки в культурах Сходу (індуїстські поняття Брахмана і Атмана (індивідуального духу і космічного Духу); ціннісний смисл концепції переродження душ в індуїзмі та буддизмі; гуманістичні аспекти буддистського восьмеричного шляху; єдність соціального і морального в конфуціанстві).
13. Представте провідні лінії філософії Античності щодо засад буття Космосу, джерел істини, людини і соціуму, держави і влади, мистецтва та творчості (з опорою на ідеї піфагорійців, софістів, Сократа, Платона і платонізму, Аристотеля, Епікура, стоїків).
14. Розкрийте особливості філософської думки Середніх Віків (з опорою на ідеї, зокрема, Августина Блаженного та Томаса Аквінського). Як осмислювався зв'язок людської душі із сакральним? У чому «нерв» міркувань про зв'язок людини із часом і вічністю?
15. Які альтернативні підходи були поширені в добу Середніх Віків щодо співвідношення віри і розуму?
16. Що Ви знаєте про пошук в епоху Середньовіччя раціональних способів обґрунтування буття Бога?
17. Охарактеризуйте суть та значення світоглядних принципів епохи Відродження: гуманізму, індивідуалізму, пантеїзму, натуралізму, естетизму.
18. Поясніть, у чому відмінність між оптимізмом ранніх гуманістів і скептицизмом мислителів пізнього Відродження (наприклад, М. Монтеня)?
19. Поясніть домінанти осмислення філософських проблем в епоху Нового Часу. У чому смисл тези Р. Декарта «мислю, отже, існую»? Що таке «раціоналізм» і чи був він у цю добу єдиною домінантою філософії? Висвітліть варіації поглядів на джерела цінностей в цю добу. Якими шляхами осмислювали в Новий Час ідею Бога? (Розкрити з опорою на ідеї Ф. Бекона, Р. Декарта, Б. Спінози, Б. Паскаля, філософів-просвітників).
20. Окресліть внесок у філософську думку представників німецької класики (І. Кант, Й. Фіхте, Г. Гегель, Ф. Шеллінг, Л. Фосебах). У чому відмінність їхніх парадигм від типових новочасних?
21. Поясніть, якими шляхами розвивалася філософська думка від ХІХ до ХХІ ст. (ключові ідеї С. К'єркегора, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше; екзистенціалізму (К. Ясперс, М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю); психоаналізу (З. Фройд, К. Юнг, Е. Фромм), постмодерної філософії).

22. Представте суть проблеми свідомості у філософії (походження свідомості, її структура та функції, коло філософських дискусій щодо свідомості).
23. Що Ви знаєте про актуальні підходи до осмислення підсвідомого, свідомого і надсвідомого?
24. Обміркуйте філософську значущість феноменів пізнання та істини (чуттєве, розумове, надрозумове пізнання; специфіка соціально-гуманітарних і природничих наук; номотетичні та ідеографічні методи пізнання).
25. Поясніть відмінність і взаємозв'язок двох підходів до пізнання: «пізнання як спосіб пристосування» і «пізнання як свобода».
26. Охарактеризуйте зміст і дієвість чотирьох законів логіки (за Аристотелем): закон тотожності, закон достатньої підстави, закон несуперечності, закон виключеного третього.
27. Розкрийте специфіку та взаємозв'язок логічних методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, класифікація, моделювання, ідеалізація та ін.).
28. Обміркуйте сутність феномена науки. У чому полягає спільне та відмінне між природничими, гуманітарними і соціальними науками?
29. Окресліть альтернативні філософські підходи до витлумачення соціального й ціннісного значення наук.
30. Дайте характеристику філософської методологічної стратегії діалектики.
31. Розкрийте особливості філософської герменевтики.
32. Висвітліть специфіку феноменології як філософської течії і методологічного ресурсу.
33. Що Ви знаєте про філософські аспекти синергетики?
34. Поясніть, яке місце у філософії посідає проблема людини. Обміркуйте специфіку людського буття порівняно з іншими його видами.
35. Експлікуйте філософські ракурси осмислення особистості. У чому евристична й ціннісна роль персоналізму?
36. Висвітліть специфіку філософських підходів до осмислення моралі і моральності. У чому сенс образного визначення етики як «плодів філософського саду» та «екології людського спілкування»?
37. Поясніть відмінності понять «моральність» і «псевдоморальність» та проілюструйте це прикладами з історії, мистецтва, сучасного життя.
38. Що Ви знаєте про філософсько-аксіологічну аргументацію «за» і «проти» щодо відносності чи абсолютності критеріїв добра і зла?
39. Розкрийте зв'язок понять «добро» і «зло» з поняттями «спілкування», «свобода» і «відповідальність», «совість».
40. Висвітліть філософські акценти осмислення етичних альтернатив розуму і почуттів; щастя і обов'язку, морального ідеалу і понадморального.
41. Охарактеризуйте та порівняйте типи етичних вчень (гедонізм, евідемонізм, кінізм, ригоризм, етику любові, етику розумного егоїзму, етику благоговіння перед життям, етику неспротиву злу насильством, етику героїзму).
42. Розкрийте універсальність золотого правила моральності і категоричного імперативу І.Канта. Увиразніть умови їхньої дієвості аналізом конкретних морально-комунікативних ситуацій.
43. Який зміст має категорія сакрального? Висвітліть філософські підходи до осмислення місця сакрального в аксіосфері буття й культури.
44. Обміркуйте сутність релігії як світогляду. Розкрийте смислові резонанси етимології терміна «релігія». Висловіть думки щодо передумов релігійної віри в житті людини та культури.
45. Поясніть специфіку релігійного погляду на природу, соціум, внутрішній світ людини як на форми одкровення Абсолюту. Який ціннісно-комунікативний ефект закладено в релігійному культі?
46. Здійсніть філософський аналіз провідних методологічних варіацій витлумачення походження, сутності та функціональності релігії.

47. Охарактеризуйте зміст ключових моделей зв'язку Бога і світу (теїзму, деїзму, пантеїзму, етикотеології). Висвітліть взаємозв'язок їхніх релігійних і філософських вимірів.
48. Що Ви знаєте про світоглядні особливості агностицизму та атеїзму? Окресліть спільне і відмінне між ними.
49. Висвітліть місце естетичної проблематики в межах філософських знань (коло основних проблем естетики і філософії мистецтва; ключові естетичні категорії; поняття «калокагатія», його життєві і мистецькі виміри).
50. Обміркуйте специфіку об'єктивістського, суб'єктивістського та синтетичного підходів до тлумачення джерел цінності прекрасного.
51. Поясніть життєво-ціннісне значення феномена мистецтва та образно-асоціативних мислення і творчості.
52. Розкрийте відомі Вам підходи до тлумачення геніальності. Висвітліть зміст містичної, психоаналітичної та соціоцентричної концепцій геніальності.
53. Дайте характеристику підходів філософії до осмислення феномена культури. Як Ви розумієте завдання філософії культури?
54. Обміркуйте проблему: «Політика у фокусі філософської уваги (філософські визначення влади та політики; зв'язки політики й моралі, влади і свободи)».
55. Що Ви знаєте про філософське осмислення глобальних проблем сьогодення та шляхів їх розв'язання?
56. Охарактеризуйте відмінності і пункти дотику західного і східного типів світорозуміння й цивілізації. Екстраполуйте аналіз на специфіку сучасного глобалізованого соціуму. Які тут є проблемні вузли і, навпаки, конструктивні можливості?
57. Проаналізуйте маркери формування в особистості чи спільноті імунітету від ризиків підпадання під маніпулятивні впливи.
58. Що означає феномен критичного мислення? У чому Ви бачите евристичний потенціал критичного мислення в сучасному соціумі?
59. Розкрийте ціннісні принципи конструктивної співпраці в суспільстві сьогодення.
60. Висловіть свої міркування про те, як засвоєні Вами філософські знання та навички мислення можуть бути корисні для Вашої майбутньої професії?

Система оцінювання на іспиті

Курс «Філософія» складається з двох *теоретичних* та *підсумкового* модулів.

Теоретичні модулі максимально оцінюються за системою 30 балів кожен.

Підсумковий модуль максимально оцінюється в **40** балів.

Екзаменаційний білет містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в **15** балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від **0** до **15** балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення дисципліни. Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних філософських ідей та концепцій.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей дослідницького застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого / екзаменованої – на високому рівні.

10-12 балів – надаються, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. З основами першоджерельної літератури знайомий (знайома), але часом черпає знання про неї не безпосередньо з творів філософів, а з критичної та підручкової літератури. Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі

огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі ще глибше освоїти відповідний матеріал та мисленнєвий інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні філософські ідеї студент / студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних вчень із соціальною та культурною реальністю. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; часом хибує проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних філософських ідей.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується у біографії філософів, наявні елементи знань з питання пов'язує між собою хаотично; не усвідомлює зв'язку філософської думки і соціальних та культурних її контекстів.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, що мають аналітичний характер, і відповідь на кожне з яких оцінюються в 2 бали. Максимальна сума балів (**10**) здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань, які збалансовано стосуються основних тем і проблем курсу.

Розподіл балів підсумкового модуля (іспиту)

Теоретичний блок		Практичний блок
I питання	II питання	5 тестових завдань
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь
		10 балів
40 балів		

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілкового виконання належних форм роботи на іспиті студент / студентка має змогу за результатами курсу отримати максимально 100 балів, А, «відмінно».

6.Рекомендована література

Основна

(підручники, навчальні посібники, хрестоматії, словники)

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Київ: Генеза, 1996.
2. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В., Левкулич В.В., Шандра Б.Б., Свищо В.Ю. Філософія: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.
3. Возняк С. Філософія Стародавнього світу. Часина П. Античність. Івано-Франківськ: Плай, 2004.
4. Возняк С. Філософія Стародавнього світу. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007.
5. Губерський Л., Андрущенко В., Баумейстер А., Добронравова І., Ільїн В. Філософія. Підручник для студентів ВНЗ. Харків: Фоліо, 2018.
6. Гусев В.І. Західна філософія Нового Часу (XVII – XVIII ст.) Підручник. Київ: Либідь, 1998.

7. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст: Курс лекцій. Навчальний посібник для вузів. Київ: Либідь, 1994.
 8. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX–XX ст. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015.
 9. Захара І. Лекції з історії філософії. Львів: Львівська Богословська Академія, 1997.
 10. Історія філософії. Підручник. За редакцією В.І. Ярощовця (авторський колектив). Київ-Ужгород: Інформаційно-видавничий відділ Карпатського університету імені А. Волошина, 2010.
 11. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. Львів: Світ, 2001.
 12. Кралюк П. Історія філософії України. Навчальний посібник. Острого: Видавництво НУ «Острозька Академія», 2013.
 13. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Київ: Книга, 2005.
 14. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. 403 с
 15. Нариси з сучасної філософії: Навчальний посібник для магістрів та здобувачів ступеня доктора філософії / І.А. Сайтарли, О.М. Іщенко, А.О. Приятельчук (За ред. академіка НАН України Л.В. Губерського). Київ.: ВАДЕКС, 2016.
 16. Петрушенко В. Філософія. Навчальний посібник для студентів ЗВО. Київ: Каравела, Львів: Новий світ-2000, 2002.
 17. Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995.
 18. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення). За загальною редакцією Л. Губерського. Київ: Знання, 2009.
 19. Філософія. Навчальний посібник. Авторський колектив: Ю. Вільчинський, Л. Северин-Мрачковська, О. Гасвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019.
 20. Філософія. Авт. колектив за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021 .
 21. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020.
 22. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002.
 23. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник зі словником Київ: КНТ, 2016.
 24. Чорний І., Рошкулець Р. Філософія. Чернівці: Рута, 2008.
- (першоджерела)**
1. Августин, Святий. Сповідь. Київ: Основи, 1999.
 2. Аристотель. Нікомахова Етика. Київ: Аквілон-Плюс, 2002.
 3. Аристотель. Поетика. Київ : Мистецтво, 1967.
 4. Аристотель. Метафізика. Харків: Фоліо, 2020.
 5. Бадью А. Століття. Львів, Київ: Кальварія, Ніка-центр, 2014.
 6. Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Завіту. Переклад Івана Огієнка. 1988.
 7. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Перше видання. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2020.
 8. Бодріяр Ж. Фатальні стратегії. Львів: Кальварія, 2010.
 9. Бурдье П. Практичний глузд. Київ: Український центр духовної культури, 2003.
 10. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ: Основи, 1994.
 11. Габермас Ю. Постметафізичне мислення. Київ: Дух і літера, 2011.
 12. Гайдеггер М. Дорогою до мови. Львів: Літопис, 2007.
 13. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. Київ: Основи, 2004.
 14. Гейзінга Й. Homo ludens. Київ: Основи, 1994.
 15. Гелнер Е. Розум і культура. Харків: Акта, 2004.
 16. Гельвецій. Про людину, її розумові здібності та її виховання. Київ: Основи, 1994.
 17. Гільдебранд Д., фон. Що таке філософія? Львів: Колесо, 2008.
 18. Гоббс Т. Левіафан або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і літера, 2000.
 19. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Київ: ППС-2002, 2009.
 20. Г'юм Д. Трактат про людську природу. Спроба запровадження експериментального методу міркувань про об'єкти моралі Київ: Всесвіт, 2003.
 21. Декарт Р. Метафізичні роздуми. Київ: Юніверс, 2000.

23. Дерида Ж. Письмо та відмінність. Київ: Основи, 2004.
24. Докінз Р. Ілюзія Бога. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018.
25. Еліаде М. Священне і мирське та ін. Київ: Основи, 2001.
26. Еразм Роттердамський. Похвала глупоті. Домашні бесіди. Київ: Основи, 1993.
27. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина та ін. // Вибрані твори. Т. 3. Харків.: Фоліо, 1997.
28. Канетті Е. Маса і влада. Київ: Альтернативи, 2001.
29. Кант І. Критика сили судження. Київ: Темпора, 2022.
30. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000.
31. Кант. Критика практичного розуму. Київ: Юніверс, 2004.
32. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «Умма», Видавець Руслан Халіков, 2018.
33. Кун Т. Структура наукових революцій. Київ: Port-Royal, 2001.
34. Марк Аврелій. Наединці з собою: роздуми. Львів: Літопис, 2007.
35. Макінтайр Е. Після чесноти. Київ: Дух і літера, 2002.
36. Монтень М. Проби. Книги 1, 2, 3. Київ: Дух і літера, 2005, 2006, 2007.
37. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ: Основи, 1993.
38. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі. Львів: Літопис, 2002.
39. Ортега-і-Гасет, Х. Вибрані твори Київ: Основи, 1994.
40. Паскаль Б. Думки. Київ: Дух і літера, 2009.
41. Платон. Бенкет. Львів: Видавництво УКУ, 2018.
42. Платон. Апологія Сократа. Діалоги. Харків: Фоліо, 2017.
43. Платон. Діалоги. Київ: Основи, 1999.
44. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. У 2-х тт. Київ: Основи, 1994.
45. Рікер П. Право і справедливість. Київ: Дух і літера, 2002.
46. Руссо Ж.Ж. Про суспільну угоду або Принципи політичного права. Київ: Port-Royal, 2001.
47. Сенека. Моральні листи до Луцілія. Львів: Априорі, 2017.
48. Сковорода Г. Твори у 2-х тт. Київ: АТ «Обереги», 1994.
49. Тейлор Ч. Джерела себе. Київ: Дух і літера, 2005.
50. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга Друга. Київ: Дух і літера, 2018.
51. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша. Київ: Дух і літера, 2013.
52. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016.
53. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Київ: Основи, 1998.
54. Фромм Е. Мати чи бути. Київ: Український письменник, 2010.
55. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017.
56. Хогарт У. Про красу. Збірник. Київ: Мистецтво, 1978.
57. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. Київ: Український центр духовної культури, 2004.
58. Юнг К.-Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2012.
59. Ясперс К. Психологія світоглядів. Київ: Юніверс, 2009.

Додаткова навчальна та наукова література

1. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. Київ: Мала академія наук України, 2017.
2. Бенъс Ж.-М. Роздуми про мудрість. Київ: Ніка-Центр, 2003.
3. Богачев А. Філософська герменевтика. Навчальний посібник. Київ: Курс, 2006.
4. Бойченко І. Філософія історії. Підручник. Київ: Знання, 2000.
5. Бродецький О. Естетика. Чернівці: Рута, 2006.
6. Бродецький О. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2016.
7. Бродецький О. Основи етики. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича 2012.
8. Вертель А. Філософія психоаналізу. Навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка 2015.
9. Бродецький О. Філософія релігії. Чернівці: Рута, 2008.
10. Горхолінська І. Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності. Монографія. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019.

11. Гусев В. Вступ до метафізики. Київ: Либідь, 2004.
12. Єленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах XX – початку XXI ст. Львів: УКУ, 2013.
13. Завідняк Б. Релігійна філософія від становлення до сучасності. Львів: Місіонер, 2021.
14. Ковальчик С. Загальна метафізика. Суми: Сумський державний університет, 2009.
1. Лютий Т. Сковорода. Самовладання. Київ: Темпора, 2022.
15. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці: Рута, 2001.
16. Попович М. Філософія свободи. Харків: Фоліо, 2018.
17. Радченко О. Філософія постмодерну. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Сффонія-форте, 2011.
18. Рупташ О. Поняття смислу в гуманітарнонауковій парадигмі знання. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2015.
19. Рьод В. Шлях філософії з XVII по XIX ст. Київ: Дух і літера, 2009.
20. Рьод В. Шлях філософії: з XIX по XX ст. Київ: Дух і літера, 2010.
21. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки: Хрестоматія. Упорядники В.В. Лях, В.С. Пазенок. Київ: Ваклер, 1996.
22. Сломський В. Філософія в житті. Варшава Львів: Тріада-плюс, 2003.
23. Федорика Д. Філософія дару: збірник есеїв. Львів: УКУ, 2017.
24. Феномен культури у гуманітарному дискурсі. Колективна монографія. За загальною редакцією Василя Балуха. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2012.
25. Чікарькова М. Сучасна культура. Проблеми аксіології і термінології. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018.
26. Чорний І., Рошкулець Р., Турко О. Історія філософії в Україні. Чернівці: Рута, 2003.

7. Інформаційні ресурси

- Веб-сторінка часопису «Sententiae» // <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>
- Веб-сторінка Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України <https://www.filosof.com.ua/>
- Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України https://www.filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
- Веб-сторінка журналу «Філософська думка» <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>
- Веб-сторінка часопису «Софія» <https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сторінка часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сторінка Наукового Вісника Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications/08ukr>
- Веб-сторінка часопису «Антропологічні виміри філософських досліджень» <http://ampr.diit.edu.ua/>